

© Mihai Pascaru și Editura Școala Ardeleană, pentru prezenta ediție.
Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel 0364 117.252; 0728.084.801
e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro,
redactie@scoalaardeleanacluj.ro
Difuzare: tel/fax 0364 117.246; 0728.084.803
e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro, esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleanacluj.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PASCARU, MIHAI

Diplomele maritale : secvențe românești / Mihai Pascaru. -
Cluj-Napoca : Editura Școala Ardeleană, 2019
ISBN 978-606-797-412-6
821.135.1

Editor: Vasile George Dâncu
Copertă: Eduard Grecu
Corectură și tehnoredactare: Sandra Cibicenco

Mihai Pascaru

DIPLOMELE MARITALE

Secvențe românești

Cluj-Napoca, 2019

CUPRINS

Șobolanul roșu	5
Ucenicul	66
Vinitura	114
Diplomele maritale	153
Porcul electric	183
Buna vecinătate	206

Mihai Pascaru (2 august 1959, Topolicești, comuna Galu – azi, Poiana Teului, județul Neamț) este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Alba-Hunedoara (din 2012). A absolvit Facultatea de Istorie și Filozofie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, specializarea Filozofie-Istorie (1983).

A debutat editorial în 1996, la Editura Gallus din Alba Iulia, cu volumul de poeme *Gânduri scăpate de sub control*. Acestea i-a urmat, în 2009, *Grămadă ordonată* (Editura Artpress, Timișoara). În 2011, o selecție a poemelor sale a fost publicată în două volume bilingve: *Definiții/Definiciones* (Editura Limes, Cluj-Napoca, traducere în limba albaneză de Baki Ymeri, Postfață de Nexhat Rexha) și *Sentințe/Sentences* (Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca, traducere în limba franceză de Ana-Maria Oprea, Prefață de Monica Mureșan). A mai publicat volumele: *Atitudinea primului om față de coastele sale* (teatru, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012), *Balade și altele* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2013), *Piramida. Satul și copilăria lui Andrei Dumitriu* (proză scurtă, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010), *Cuțitul de vânătoare. Întâmplări din Munții Apuseni* (proză scurtă, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011).

A fost distins cu Premiul Saloanelor „Liviu Rebreanu” Bistrița, Ediția XXIX, 25-27 noiembrie 2011, și Premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Alba-Hunedoara pentru volumul *Cuțitul de vânătoare. Întâmplări din Munții Apuseni*.

Este menționat în: *Dicționarul scriitorilor români de azi* (Editura Porțile Orientului, Iași, 2011, p. 388); *Scriitori ai Transilvaniei 1949-2014. Dicționar critic ilustrat alcătuit de Irina Petraș* (Editurile Eikon/Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2014); *Dicționar-almanah literar al scriitorilor din Filiala Alba-Hunedoara a Uniunii Scriitorilor din România* (Editura Emma Books, Sebeș, 2016).

ȘOBOLANUL ROȘU

I

La Câmpul din Deal, vechi centru al producției de armament din România, ardea sediul miliției locale. Prinse înăuntru, autoritățile abia dacă mai puteau comunica în exterior frânturi de informații vagi, controversate, și care se amplificau în ambiguitate pe holurile și în cabinetele județenei de partid din Dealu Mare.

Județeană era deja ticsită de armată pe când avea să sosească aici șeful securității, scăpat prin cine știe ce minune din mâinile câmpdelenilor revoltați. Tânărul profesor Andrei Dumitriu, Nelu Botca, deratizatorul de frunte al urbei, și poetul Adrian Savin tocmai ieșiseră pe hol, după ce mai făcuseră o tură sticla de votcă poloneză cu care se cinstiseră în după-amiaza aceea revoluționară. Reușiră să audă vocea răgușită a securistului-șef în pragul cabinetului primului-secretar:

– O să îi ardă de vii, tovarășe prim! De vii, dacă nu intervenim! Să trimitem de îndată armata acolo, tovarășe prim!

Primul-secretar îl trase repede înăuntru, ca și cum discuția aceea nu ar fi putut continua afară cu niciun chip, într-un reflex conspirativ sau poate pentru că el însuși fusese general de securitate, trecut în rezervă doar pentru a deveni șef la partid în județul acela din Ardeal, vestit pentru industria de înzestrare a armatei, pentru minele de aur și cupru, dar și pentru numeroșii poeți postconformiști care trăiau aici.

Și Andrei Dumitriu reacționase oarecum din reflex, ca unul la care i se curmase brusc libertatea printr-un un stagiu militar sever la pompieri. Spărsese un hidrant din apropiere și derulă mecanic furtunul până la ușa cabinetului în care tocmai dădeau să se strecoare cei doi capi ai județului. Auzise el ceva despre cum urmează să fie arși de vii și nu mai era nevoie să se pornească alarma, cum se întâmpla în armată.

Zgomotul de sticlă spartă îi scosese pe toți cei de pe etaj de prin cabinete pe holuri, securistul și primul-secretar renunțând să mai intre în cabinet. Cei mai surprinși păreau a fi militarii în termen, care apăruseră cu gamela într-o mână și cu lingura sau o bucată de pâine în cealaltă. Era ora mesei de seară, o masă întârziată până după zece din cauza încartuirii grăbite la județeană.

Speriat de agitația creată și cu un nod în gât cât nuca de altoi, Andrei Dumitriu nu găsisese altceva de făcut decât să rotească robinetul hidrantului, inconștient parcă de dezastrul care putea urma, prin inundarea etajului, ca și de inutilitatea gestului său. Dar nu se întâmplase nimic deoarece un fâsâit puternic avusese darul de a-i înțepeni și mai tare pe cei din jur, deja tot holul mirosind a spaimă grea. Hidrantul nu funcționa.

– Nu este apă, tovarăși, băigui Andrei Dumitriu. Nu este apă chiar aici, la județeană!

Fusese un moment important în evenimentele din seara aceea, esențial poate, pentru că remarca profesorului-pompier îi va permite securistului-șef să intervină din nou:

– O să ardem și noi, tovarășe prim! Nu mai există salvare decât în armată!

Primul-secretar își rotise ochii către militarii dintre care unii tot încremeniți erau în timp ce alții încercau

să înfulece câte ceva pe furia. Apoi se întoarse spre șeful lui de cabinet, aflat undeva în spatele securistului:

– Convoacă tot aparatul din clădire la mine în birou! Și armata! Da, armata... Să vină comandanții aici!

Jos, în fața județenei, cei adunați din seara precedentă, unii după ce se închiseseră crășmele și disoteca de la Clubul Tineretului, strigau pe mai multe voci, destul de straniu pentru acele vremuri în care nu era permis să se strige decât pentru o singură voce:

– Azi în Timișoara, mâine-n toată țara! Azi în Timișoara, mâine-n toată țara!

Undeva se produsese o ruptură între cei închiși în cabinetul primului-secretar și puștii ofițeri care rămăseseră afară cu soldații lor. Probabil că, fiind foarte siguri pe ce decizie se va lua în cabinet, cei din urmă au ordonat soldaților să-și pună căștile și să-și verifice armamentul. Și pentru că tot în clădire se afla și sediul gărzilor patriotice, civilii au fost și ei chemați să ridice câte un kalașnikov unsuros, încă nefolosit. A fost momentul în care poetul Adrian Savin avea să intre în panică și să se deconspire la foc automat:

– Păi ce să facă un poet cu ditamai pușcoiul? Apoi, către ofițerul care împărțea armamentul: Nu vezi, tovarășe, că am băut? Sunt și cam chior de-un ochi, nu vezi? De asta n-am fost recrutat niciodată! Vedere slabă, da viziune bună, asta e! Am preferat să fac armata la poezie!

Încurajat de atitudinea poetului, Nelu Botca încercă și el o eschivă:

– Mă duc până la veceu, după care vin și-o iau... Și privind complice către Andrei Dumitriu: Mă presează de nu mai pot votca asta poloneză... Cu aia rusească

n-am avut probleme niciodată... M-am dus, gata!, îi pasase lui Andrei Dumitriu sticla, dispărând după un colț al holului din care Marx și Engels supravegheau atent grupul sanitar de pe etaj.

Pe Adrian Savin l-au lăsat în pace cu înarmarea, dar imediat poetul, liber acum, s-a încovrigat ca și când ar fi primit o lovitură-n plex, abia ținându-se să nu vomite, palid ca lumânarea și tremurând din tot corpul, așa încât îl lăsară și pe Andrei Dumitriu să-l însoțească, împreună cu un militar, la toaletă, să nu vomite, Doamne, feril, pe-acolo, prin camera cu arme și muniție.

După ce vomă tot ce băuse în ziua aceea, Adrian Savin se rezemă de o ușă strâmbă, scârbit și terminat în același timp:

– Există oare vreo ieșire?, îi citise Andrei Dumitriu pe buze, privind întrebător apoi către deratizator, care, ca și șobolanii pe care îi stârpea, trebuia să știe toate cotloanele clădirii.

– Da, prin pod, răspunse Nelu Botca. Putem ieși la primărie!

Județeană de partid și primăria erau de fapt una și aceeași clădire imensă, cu ieșiri îndepărtate, pe o stradă, una, pe altă stradă, cealaltă, la mai bine de cincizeci de metri. Din podul primăriei, o scară exterioară de incendiu dădea în parcul orașului, chiar la marginea unor boschete în care Nelu Botca se mai ușura din când în când. Un veceu public nu era niciunde în centrul orașului și el nu avea timp sau bani să intre prin crâșme de fiecare dată când îl presa vezica. Că de intra să facă oareșce, imediat se putea întâlni cu cineva cunoscut și amator de dezinfecții ad-hoc cu votcă sau coniac.

– Dacă se dă foc și-aici și ne pun să tragem în mulțime? le întări Andrei Dumitriu hotărârea de a evada. Tu,

Adriane, ai scăpat, însă pe mine și pe Nelu ne așteaptă înapoi. Și sunt elevi de-ai mei acolo, în stradă, supărați probabil că nu le-au dat zi de discotecă, joia, ziua lor dintotdeauna...

– Și nevastă-mea-i acolo, începu să își trădeze Nelu Botca reama. Cu ăia mici cu tot... Că stau după salariu-mi de la înserat... Cu regret apoi, aproape lacrimând: Dacă nu ne luam cu votca, eram departe acum sau eram cu cei de jos...

– Sunt și câțiva scriitori printre manifestați, unii consacrați... suspinase oarecum ciudat și Adrian Savin. Le-am promis că dau o bere din banii de la montaj... Votca, da... Acuma mi-a ieșit pe nas...

Și chiar prinse a se șterge cu batista sa murdară și mereu pe-albastru, de la pixul cu care scria din când în când câte un poem. Pe vremuri, Marina, soția lui, le călca adesea nespălate, copia poemele și numai după aceea le băga, cu grijă, în detergent sau la săpun de casă, când detergentul lipsea.

Toți trei, poetul, deratizatorul și Andrei Dumitriu, profesorul, veniseră la județeană după bani: Adrian Savin pentru un montaj literar pus în scenă prin noiembrie, pe stadionul din Dealu Mare, Nelu Botca pentru o lucrare de deratizare de cine știe când și profesorul pentru un premiu la Cântarea României, câștigat de trupa de teatru de amatori din școala lui. Din juriu făcuse parte și Adrian Savin. Așa se cunoscuseră, de fapt, și chiar se sunaseră să meargă împreună la județeană când o fi să vină banii de la București. Banii întârziaseră mult din cauza pregătirilor pentru Congresul al XIV-lea, sau poate că veniseră dar se duseseră pe cadouri către cel ales din nou ca secretar general.

Dar cu ai mei ce-au avut? se întrebase Nelu Botca, răspunsul venindu-i pe neașteptate de la un funcționar care știa să le învârtă pe toate:

– Și banii tăi sunt tot de la Cântare, Nelule! Că am depășit planul la deratizări și ne-a zis tovarășul secretar cu propaganda să te trecem la festival, un solist, ceva. Și te-am trecut cu cimpoiul, că tot ești toată ziua cu pompa-n spate! Ia, semnează!! Și apoi te duci pe la Cultură să îți iei și diploma!

Sticla de votcă o primiseră de la un alt poet, Miron M. Tiron, un generos haiduc al culturii, cu o funcție importantă, care lua de la bogătașii nomenclaturii pentru a da poeziilor, săraci sau nu, fără nicio altă pretenție în afară de aceea de a ieși cât mai rar în public cu versurile lor, că s-a săturat de cât îl tot compară nevasta: Uite ce bine și masculin scrie cutare, tu de ce nu scrii așa?! Fii și tu bărbat, Miroane, că de asta te-am luat!

Așa, unul de la altul, cei trei începuseră să bea încă din biroul lui Tiron, după care, ca la un colind de sărbători, au tot trecut prin mai multe birouri, fie să mai vadă ce face unul sau altul din cunoscuții lor, fie să le spună pur și simplu la mulți ani, că tot nu mai aveau să calce pe acolo în acel an.

Despre consecințele dezertării din județeană niciunul dintre cei trei nu deschisese discuția. De lângă un portret imens, dar vechi, într-o ureche, al lui Ceaușescu, trapa podului se deschisese scârțâind înfiorător, doar pașii de trupe de pe holuri limitând efectul cardiac al scârțâitului acela.

Podul era plin de lucruri adunate parcă de-a lungul a mii de ani: plăci de mozaic roman, de la rădăcinile orașului, ca și cum clădirea aceea ar fi răsărit din pământ ca o ciupercă peștișă, apoi acte și dosare care

mai bine și-ar fi găsit locul într-o arhivă și, nu în ultimul rând, cărți aruncate de-a valma, religioase și laice, în română, slavonă și rusă, de la câteva vechi psaltiri la Stalin, Lenin și Nietzsche, de la Nae Ionescu la Ion Iliescu, acesta din urmă prin ceva despre societatea informațională publicat la Editura Tehnică. Ba chiar și cartea de debut a lui Adrian Savin se afla acolo, cu autograful pe care îl dăduse unui lider de partid din anii șaptezeci și cinci. Volumul se chema *Toamnă optimistă* și poemul cu același titlu era un fel de ars poetica:

*Toamnă optimistă,
Toamnă-n țara mea;
Rime pleacă creanga
în rodire grea.*

Deși îl premiase o revistă literară, volumul provocase rumoare și rumori deopotrivă datorită versului „Rime pleacă creanga”. Unde pleacă, tovarășe?, îl luaseră din scurt anumiți tovarăși care nu doreau decât să fie bine informați. Nu fusese dat la topit tirajul, cum se întâmplase cu alte cărți în vremea aceea, dar se pare că nu puțini dintre cei care îl primiseră cu autograf ținuseră să se lepede de el imediat ce controversalele în jurul lui căpătaseră o anume tentă politică.

În pod, Adrian Savin luă volumul în mână cu un tremur ușor, emoționat, dar și copleșit de amintirile lungilor discuții de pe la partid și securitate. Nu-l putuseră convinge să devină informator, căci acesta era de fapt scopul discuțiilor, dar au sfârșit prin a-l convinge să se specializeze în scrierea montajelor literare, un gen atât de necesar unei bune propagande de partid după Tezele din iulie 1971. Numai că și în acest gen literar

era cât pe ce să eșueze la un moment dat. Nu din vină proprie, ci din vina unui actor de la Teatrul pentru Copii care, recitându-i niște versuri adaptate din altcineva, într-un spectacol omagial, pe un fond de votcă proastă, românească, dăduse glas acestor versuri:

Partidul e-n toate, e-n cele sunt

Și-n tot ce-n curând...

va dispărea...

De fapt nu acestea erau versurile, adică erau acestea, dar într-un context mai larg din care urma să reiasă că tot ce ține de vechea societate va dispărea... În sfârșit... Ca să nu îi ia dreptul la semnătură, activiștii îi ceruseră lui Adrian Savin să scrie și texte pentru brigăzile de agitație din întreprinderi, acele brigăzi umoristice puse să critice relele de la locurile de muncă trecute, mai nou, pe acordul global.

Au înaintat cu greu printre atâtea vechituri aruncate la întâmplare, dar bine ghidați totuși de Nelu Botca, un bun cunoscător al podului în care punea din când în când otravă pentru șobolani. Deratizatorul era și el celebru prin oraș, dar nu atât pentru profesie, cât mai ales pentru povestea cu șobolanul roșu din podul în care tocmai se aflau.

Apariția unui șobolan roșu în podul județenei de partid îl nedumerise pe el însuși, mai întâi. Nu văzuse așa ceva prin tot orașul. Șobolani mai mari sau mai mici, mai închiși sau mai deschiși la culoare, după cum erau și ochii proprietarilor de locuințe unde trăiau, șobolani de fel și fel văzuse, dar roșii, niciodată.

– Fiecare cu soiul lui de șobolan! concluzionase la un moment dat, după o statistică atentă a tipului de șobolan raportat la proprietarul locuinței, acesta din urmă putând fi mai bogat sau mai sărac, cu ochi mai închiși la culoare sau mai deschiși, membru de partid sau nu.

Roșul acela, ca din steag, îl mirase de fapt cel mai mult. Poate și de aceea simțise nevoia să raporteze întâmplarea la șeful gospodăriei de partid, mai întâi. Acesta s-ar fi pus probabil pe râs dacă, rotindu-și privirea pe sus pentru a învinge cumva tendința de a-și face cruce, n-ar fi dat cu ochii de portretul secretarului general. Așa că l-a apostrofat pe deratizator cât se poate de serios:

– Pleacă, tovarășe, de aici! A mai fost unul, în deceniul trecut, care vedea șobolani verzi ca frunza nucului prin podul județenei! N-au cum să fie roșii în numai zece ani! Mutațiile astea genetice... Ei, ce știi dumneata?

Nelu Botca nu insistase, că despre genetică nu prea știa într-adevăr, știința aceasta fiind destul de recent permisă din nou în România, ca și cibernetica sau sociologia, științe despre care auzise de la un responsabil cu deratizările prin București, un liberal de vază în perioada interbelică.

Șobolanii aceștia roșii, doi-trei câți erau, nu mureau la nicio otravă, dar parcă nici nu se înmulțeau. Așa-i vedeai, doi-trei, mereu aceiași și cam prin același loc – podul județenei sau, cel mult, un hol apropiat al acesteia.

Andrei Dumitriu îi urmase pe cei doi prin pod, preocupat fiind să nu calce vreun document sau vreo carte, să nu se împiedice de vreun bust al lui Lenin sau Stalin, aruncate neglijent, de-a valma, printre cărămizi și țigle sau resturi de mobilă din secolul trecut. De aceea poate și obosise mai repede decât poetul și deratizatorul,